

imellem Folk, der ikke høre til Folkekirken. For det Første vedkender jeg mig endnu de Grundsætninger, som jeg endnu fremdeles vil søge at forsvare; og dernæst er der ikke Spørgsmaal om at vedkjende mig dem nu, men der er Spørgsmaal om jeg vedkjendte mig Loven, dengang den blev til Lov. Dernæst er der med Hensyn til denne Lov ingen ydre Tegn paa, at den var mig paatvungen. Jeg behøver i saa Henseende blot at gjenkalde i Grindringen, hvorledes denne Lov er kommen til Verden. Der var forelagt et privat Forslag, der gik ud paa noget ganske Andet, og som jeg modsatte mig. Dette private Forslag gik til Udvalg; dette Udvalg meddeelte jeg et Udkast, der aldeles sjernede det private, idet Udvalget tiltraadte mit, og, efterat det var tiltraadt — thi man fandt det rigtigt at indskrænke det til det Omfang, jeg fandt passende —, saa paatog jeg mig at forsvare det, baade paa det Sted, hvor det var forelagt, og dernæst i dette Thing. Jeg forsvarede det med Varme, og jeg havde den Glæde, at det i alt Væsentligt førtes igjennem, og det saaledes, at jeg kunde forelægge det til Sanction som et Udtryk af min Mening. Jeg havde vel forelagt et andet, et mere indskrænket Udkast; det var fuldkomment overeensstemmende med min Overbeviisning; men der fordres mere til, at en Lov skal gaae igjennem, end blot at forelægge et Lovudkast, og man maa ikke forlange, at en Minister ved Forelæggelsen skal forudsæe, om et Lovforslag vil kunne gaae igjennem; men dette gik dog i det Væsentlige igjennem, idet det blev optaget i det andet større Forslag, og saa behøvedes der ikke Videre. Jeg har altsaa som Minister handlet i fuldkommen Overeensstemmelse med, hvad jeg her forlanger. Jeg har endog saa havt det Held, efter de gunstigere Forhold paa den Tid, at kunne være i større Overeensstemmelse med de enkelte Bestemmelser i Lovene og at kunne have strengere fulgt disse Grundsætninger, end jeg mener, at man efter de nuværende vanskeligere Forhold med Høje kan forlange det af de nuværende Minister. Men, hvad jeg udtalte, staaer dog i Hovedsagen fuldkomment fast, og jeg haaber, at Landsthinget vil idetmindste holde derpaa,

og betragte det som et Udtryk af sin Mening, at vi ikke skulle ønske Love, som Ministrene, idet de forelægge dem til Sanction, erklære sig med halvt Brantenhed enige i, og i hvis fuldstændige Forhandling de ikke ønske at deeltage. Jeg maa igjen, saa nødig jeg gjør det, gjøre opmærksom paa den Maade, hvorpaa denne vigtige Sags Forhandling føres, uden at vedkommende Minister yder dette Thing sin Bistand ved Lovens endelige Tilveiebringelse, saaledes som han har gjort det paa et andet Sted; dette troer jeg ikke er fuldkomment rigtigt. — Naar jeg har talt om Heelstaten, saa er det en fast Opfatning hos den ærede Rigsdagsmand, naar han troer, at jeg mener, at de enkelte Communers Bestyrelse i Kongeriget skulde være den samme som i de andre Landsdele. Det har jeg ikke sagt det Allermindste om, ligesom jeg heller ikke kan tiltræde, hvad den ærede Rigsdagsmand har sagt, at han haaber, at vi aldrig fik Heelstaten; nei saaledes staaer jeg ikke i Opposition til Regjeringen (Holberg: Det har jeg ikke sagt!) — saa har jeg hørt meget uheldigt; men jeg haaber, at Tidenden vil vise, at jeg dog har havt nogen Anledning til denne Opfattelse. Jeg har derimod sagt, at, naar Regjeringen i en Heelstat — og det er min fulde Overbeviisning, som jeg skal yderligere udvikle, naar denne Sag engang kommer til Forhandling — vil være Regjering for een Stat og ikke for flere Stater, saa maa den vedkjende sig de samme almindelige Grundsætninger for de forskjellige Landsdeles Vedkommende, uagtet — hvad jeg ogsaa udtrykkelig tilføiede — disse Grundsætninger i de enkelte Landsdele maae faae en forskjellig Anvendelse efter de forskjellige concrete Forhold, og altsaa den conservative Retning maa faae et noget andet Udtryk i den ene end i den anden Landsdeel. Jeg troer ogsaa, at dette er fuldkomment overeensstemmende med en rigtig Politik. Med Hensyn dernæst til, hvad den ærede Landsthingsmand bemærkede om, at jeg havde sagt, at man vilde berøve Sogneforstanderskaberne de gode Kræfter, naar man udelukkede de store Bestdere og deres Fuldmægtige, saa er det klart, at de store Bestdere hidtil kunde indtræde i dem, om de endog boe udenfor Communen, men nu efter